

Nr 129.

Av herr **Ekströmer** och herr **Svensson, Martin**, *angående lag om obligatorisk tjurkontroll.*

Staten och hushållningssällskapen ha sedan lång tid tillbaka sökt främja aveln av nötboskap bl. a. genom premiering, organisationsbidrag och lån till tjurföreningar, stamboksföring samt upplysningsverksamhet. Utan tvivel ha dessa åtgärder i hög grad bidragit till att föra nötkreatursaveln framåt, men denna lämnar dock ännu mycket övrigt att önska inom stora delar av landet.

Enligt tillgängliga uppgifter funnos i landet år 1935 ett antal av 28,046 stycken tjurar. Härav voro 2,316 stycken godkända tjurföreningstjurar. Därtill har ett stort antal av de större jordbruket egna tjurar av god kvalitet. Dock kan med bestämdhet sägas att ett mycket stort antal tjurar av otillfredsställande kvalitet användas ute i landet. En ändring härvidlag är i högsta grad behövlig. Tjurföreningarna, vilka ha till uppgift att underlätta tjurhållningen för det mindre och medelstora jordbruket, ha ej fått på långt när den utbredning, som motsvarar behovet, och där sådana föreningar bildats, föra de ofta — trots avsevärda understöd av allmänna medel — en osäker tillvaro på grund av bristande insikt om handjurens betydelse för en framgångsrik avel. Det finns talrika exempel på, att tjurföreningar hindrats i sin verksamhet eller t. o. m. måste upplösas till följd av att djurägarna i orten föredragit att anlita »byattjurar» av okänd härstamning, vilka upplåtits mot lägre betäckningsavgift. De understöd av allmänna medel, som i sådana fall utgått, ha då blivit till ringa nytta.

Nämnda olägenheter torde ej kunna inom rimlig tid avhjälpas enbart genom fortsatt upplysningsverksamhet, utan därjämte erfordras någon form av lagstadgad kontroll över tjur, som upplåtes till betäckning av kor, tillhörande annan än tjurens ägare. Enskilda hushållningssällskap ävensom hushållningssällskapens ombud ha därför gjort upprepade framställningar till Kungl. Maj:t om att förslag till lag om tjurbesiktningstvång måtte föreläggas riksdagen. I proposition nr 188 till 1930 års riksdag framlade Kungl. Maj:t dylikt lagförslag i huvudsaklig överensstämmelse med ett förslag, som utarbetats inom lantbruksstyrelsen och förordats av 19 utav rikets 20 hushållningssällskap. Enligt tillstyrkan av jordbruksutskottet biföll första kammaren sagda proposition, men andra kammaren avlog densamma, varför frågan föll denna gång. Med anledning av motion från Blekinge läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott avlätto hushållningssällskapens ombud år 1935 en underdånig skrivelse med anhållan, att förslag till lag om tjurbesiktningstvång måtte ånyo framläggas för riksdagen. Kungl. Maj:t beslöt

emellertid den 20 mars 1936, förklara denna framställning icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Sistnämnda beslut torde ha motiverats därav, att frågan endast fem år tidigare varit underställd riksdagen. Såvitt framgår av de yttranden, som föregingo andra kammarens förenämnda avslagsbeslut, synes detta väsentligen haft sin grund i farhågor för att vederbörande premieringsnämnder resp. husdjurskonsulenter skulle ställa för stora krav på tjurarna och att ladugårdsskötseln härigenom skulle förorsakas kostnader, vilka den svårigen kunde bära med dåvarande låga mjölkpriser.

Då alltså frågan om införandet av tjurbesiktningstväng fallit egentligen på grund av att man fruktat att alltför stora krav skulle ställas på de tjurar, som fingo upplåtas till allmänt begagnande, synes det oss naturligt att man undersöker, huruvida icke vad man önskar skulle likaväl kunna vinnas, om bestämmelserna så avfattades, att denna olägenhet icke behöfde befaras, och vi tillåta oss då framlägga följande förslag:

Besiktning av tjurarna i hävdvunnen bemärkelse torde i allmänhet ej vara nödvändig. Det ändamål, som avses med besiktningstväng, kunde vinnas och de olägenheter, som detta befaras medföra, kunde undvikas genom lagstadganden om *tjurkontroll* efter i huvudsak följande riktlinjer:

Tjur må ej upplåtas till betäckning av hondjur, tillhörande annan än tjurens ägare, med mindre antavla för tjuren blivit godkänd av vederbörande premieringsnämnd för nötboskap. Såsom villkor för godkännande skall gälla:

- 1) att tjuren hämtas från besättning som är fri från tuberkulos och i vilken fullständig avkastningskontroll (»A-kontroll») är genomförd;
- 2) att tjuren som kalv blivit öronmärkt på betryggande sätt;
- 3) att tjurens fader och morfader äro införda i stambok för den ras, som i den trakt, där tjuren skall användas, är föremål för premiering eller stamboksföring;
- 4) att tjurens moder, farmoder och mormoder i medeltal för tre på varandra följande år lämnat en kontrollerad mjölkavkastning, vars fetthalt och smörfettmängd motsvarar lägst medeltalet för närmast liggande kontrollföreningar;
- 5) att antavlan är undertecknad av ägaren till tjurens moder och bestyrkt av kontrollassistent, som vid tiden för tjurens födelse tjänstgjorde i den kontrollförening, ägaren tillhörde.

Antavlan skall utskrivas i två exemplar, av vilka det ena skall förvaras hos vederbörande hushållningssällskap.

För att man ej helt skulle behöva lita till stamtavlorna kunde lämpligen föreskrivas att en besiktning av tjurar före godkännandet skulle göras utav någon i orten boende för kreatursavel intresserad jordbrukare, utsedd av hushållningssällskapets förvaltningsutskott, och att besiktning av husdjurskonsulent endast skulle förekomma på särskild framställning av exempelvis 3 jordbrukare i orten.

De föreslagna bestämmelserna skulle gälla fakultativt, d. v. s. deras införande på olika orter skulle vara beroende av beslut utav hushållningssällskap och landsting, och bestämmelserna böra så avfattas, att någon konkurrens med befintlig tjurförening icke kan ifrågakomma.

På ovan antydda sätt synes det oss som om en enkel och fullt acceptabel tjurkontroll skulle vinnas som ett första steg mot mera noggranna åtgärder och i varje fall skulle följande fördelar vinnas:

a) Tjurar, härstammande från kontrollerat goda bruksdjur, skulle komma till allmän användning i stället för de beträffande härkomst och arvsanlag okända tjurar, som nu ofta begagnas.

b) Många tjurkalvar efter värdefulla men ej stambokförda mödrar, vilka kalvar nu vanligen nedslaktas, skulle tillvaratagas för aveln.

c) Som tillgången på dylika kalvar är god, behöfde betäckningskostnaderna icke stegras.

d) Nämnvärda kostnader för besiktning och registrering behöfde i allmänhet ej förekomma.

e) Kontrollerade och reaktionsfria besättningar med tillgång till stambokförd tjur kunde bli ett slags avelscentra för kringliggande bygd. Då »kontrolltjurarna» som regel ej behöfde vara stambokförda och alltså ej kunde bli fäder till nya kontrolltjurar, borde man ej ha anledning befara, att de skulle konkurrera ut föreningstjurarna. Tvärtom kunde det förväntas, att tjurföreningar och kontrollföreningar mångenstädes skulle vinna ökad anslutning tack vare utsikterna för medlemmarna att få avsättning för tjurkalvar till kontrolltjurar.

f) Djurägarna behöfde icke riskera att vid betäckning av korna hemföra smitta av tuberkulos.

g) De anslag, som staten och hushållningssällskapen nedlägga för nötboskapspremiering och kontrollföreningar, skulle göras mera fruktbärande och nå avlägset liggande orter, där förutsättningar för bildande av tjurföreningar ännu saknas.

Vi torde böra påpeka, att de föreslagna bestämmelserna stå i god överensstämmelse med den utredning om en förenklad och utvidgad stambokföring som av kungl. lantbruksstyrelsen nyligen slutförts.

De farhågor, man eventuellt kan hysa för att genom införandet av dessa bestämmelser nybildandet av tjurföreningar skulle försvåras, tro vi ej behöva tillmätas större betydelse, ty därigenom att endast goda tjurar kommer att till avel användas, kommer förvisso insikten om en vårdad avel att mer och mer vinna insteg hos landets jordbrukare och kravet från deras sida på allt bättre och bättre tjurmaterial att skärpas. Och sålunda är det att förvänta att efterhand den naturliga formen för tjuranskaffning kommer att bli sammanslutning i tjurföreningar. I längden synes oss därför den föreslagna ordningen vara ägnad att främja tjurföreningsverksamheten i stället för tvärtom.

På grund av det här anförda få undertecknade föreslå,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t ville efter närmare utredning förelägga riksdagen förslag till lag om obligatorisk tjurkontroll i huvudsak enligt de grunder, som ovan angivits.

Stockholm den 23 januari 1937.

Ivar Ekströmer.

M. Svensson.